

Затула В.О.,

Державний торговельно-економічний університет

Науковий керівник: Шведова Г.Л.,

кандидат юридичних наук, доцент

доцент кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу

Державний торговельно-економічний університет

м. Київ

СПЕЦІАЛЬНИЙ СУБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Суб'єкт кримінального правопорушення - фізична особа, яка здатна підлягати кримінальній відповідальності в разі вчинення нею кримінального правопорушення.

Суб'єкт - це обов'язковий елемент складу кримінального правопорушення.

Спеціальний суб'єкт - фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність і яка наділена додатковими ознаками. Ці ознаки закріплені в Особливій частині КК України.

Ознайомившись з думками багатьох вчених у галузі кримінального права, ми дійшли до висновку, що спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення - окрім загальних обов'язкових ознак суб'єкта (ч.1 ст. 18 КК України)[1], повинен характеризуватися ще особливою низкою ознак, які дають можливість у відповідних статтях Особливої частини КК України передбачати види кримінальних правопорушень зі спеціальним суб'єктом. Здебільшого, ці додаткові ознаки відображаються у диспозиції кримінально-правової норми. До таких ознак можна віднести :а) громадянство; б) особа, яка відбуває покарання; в) службове становище; г) військовослужбовець; д) професійне становище; е) родинні зв'язки, тощо.

Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень зі спеціальним суб'єктом звичайно охоплюють ряд проблемних питань. До них належить :

1. Значення ознак спеціального суб'єкта для кваліфікації кримінального правопорушення.
2. Спеціальні правила кваліфікації кримінальних правопорушень зі спеціальним суб'єктом[2,с.242]

В Особливій частині КК України передбачені склади кримінальних правопорушень, які можуть бути вчинені лише спеціальним суб'єктом. До таких прикладів можна навести : ст. 114 КК (Шпигунство), суб'єктом даного кримінального правопорушення може бути тільки іноземець або особа без громадянства; ст. 403 КК (Невиконання наказу), тут спеціальним суб'єктом буде виступати військовослужбовець; ст. 117 КК (Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини), із змісту диспозиції цієї статті, стає зрозумілим, що спеціальним суб'єктом може виступати лише матір своєї новонародженої дитини. [1]

Аналізуючи спеціальні правила кваліфікації, ми зіштовхуємося із ситуаціями, коли відсутність спеціальних властивостей і якостей суб'єкта могли служити підставою для притягнення особи до відповідальності як загального суб'єкта. [3, с. 15] Особи, які не мають ознак спеціального суб'єкта, можуть виступати як організатори,

підбурювачі, пособники того кримінально правопорушення, виконавцем якого є спеціальний суб'єкт[4,с 91] Спеціальні правила кваліфікації кримінальних правопорушень зі спеціальним суб'єктом застосовуються при описуванні кваліфікованих складів кримінальних правопорушень. Дослідження використання законодавцем спеціальних ознак суб'єктів кримінальних правопорушень як кваліфікуючих ознак складів кримінальних правопорушень, а однаково, для встановлення привілейованих складів, дає можливість з одного боку диференціювати кримінальну відповідальність, а з іншого - з метою неможливості притягнення відповідальності осіб, що такими спеціальними ознаками не володіють чітко й однозначно визначити коло потенційних суб'єктів конкретних кримінальних правопорушень.[3,с.15]

Ми дійшли висновку, що спеціальним суб'єктом кримінального правопорушення - є фізична осудна особа, яка досягла віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, яка вчинила кримінальне правопорушення, суб'єктом якого може бути лише певна особа. Особа, яка окрім загальних ознак має ще додаткові ознаки. Дослідження даного питання є дуже важливим для правильної кваліфікації кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III : станом на 11 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Актуальні проблеми держави і права : зб. науковий, В. І. Терент'єв "Окремі питання кваліфікації злочинів зі спеціальним суб'єктом у кримінальному праві України " 2005р, с 242
- 3.В.І. Терент'єв "Відповідальність спеціального суб'єкта злочину за кримінальним правом України" Одеса-2003, с 15
- 4.Падалко Д. В. Юридичні науки : проблеми та перспективи, Івано-Франківськ, 2017, с 91
- 5.Ірина Гриненко " Ознаки суб'єкта злочину як критерії класифікацій злочинів", 2019 URL : <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/7/34.pdf>